

հալէն ուր Հին-Թուրքերը տեսնեց
մենք զորքի վրայ, զարմալ մեղի դէմ
Բայց... «Թայմը» ահա պատասխա-
նատուութիւնը յոշնի մը վար առնելով
կուսակցութեան ուսուցիչ, կը բնութեան
զայն երկու վարչներու թաւաթիւն էն-
վէր վրայ, Կը դիտէ՞ թէ ինչ կ'ըլլայ
կոր. պատասխանատուութիւնը թրջու-
թեանէն կ'անցնի կոր կուսակցութեան մը
և ասկէ ալ ոստումով մը երկու անձե-
րու... Բա՛ւ է արդեօք այսքան փոխա-
նութիւնը...

Բայց «Թայմը» կը շարունակէ, և
մենք անգուստ փափաք մը կ'զգանք
«Կեցի՛ր հոգ» ձայնելու, հակառակ անդ-
ոստանին մեծագոյն օրկանին համար մեր
աւանդական խորհրդի յարգանքին:
«Գրեթէ մի քանի անգամ է, կ'ըսէ
«Թայմը», մտածել որ այս մարդերէն ոչ
մէկը հաւաքաւ թուրք աշխարհէ... Մին
Բոլորիսցի է (ինչո՞ք Բոլորիս, ինչ ու-
նիքներ կը գործունէ եղեր քու անու-
նովդ), իսկ միւսը՝ խառնածին գնչու
մը...»:

Ու մենք միամտօրէն կը հաւատա-
յինք որ մեր այսօրուան աշխարհ ալ, հի-
նքունն ալ, թուրք շարքաւոր հանձնա-
րին արտադրութեանն է, Հոսով յետին
վերլուծմամբ, տաճկական արդի վայրա-
գութեանները ուրիշ բան չեն եղեր բայց
եթէ լեւ-գնչուական միացեալ արիւննե-
րուն հեշտայն մէկ ծնունդը...

Պէտք եղածը Թուրքիայի շուրջը
թերեւս, հասկնալու համար թէ «Թայմը»
և իր յարգոյ ընթերցողներուն համար
միջինարարական ինչ բան կ'ըլլայ գտնուել
այս հաստատութիւն մէջ, Մենք, ընդհա-
կառակ, կը տխրենք մտածելով որ մեր
անձեցները միայն հասցէի ուղղեր ենք,
տաճիկ «հարազատ» և անմեղ անպարտ
արեւնը պատասխանատու բռնելով մեր
ծովածաւալ արիւնանկութեան...:

Համարձակ մ'արդեօք պոլիկ հար-
ցում մը ուղղել պատկանելի թերթին
Դարեր ատալ Պոլիսը ժողովուրդին
վրայ բնաշնչումը իր պատմած ձեռնար-
կը կատարող թուրք ժողովուրդին վա-
րչները ինչ արիւնէ էին արդեօք, հա-
րազատ տաճիկ արիւնէ՞ թէ...:

Ան՝ խիտ կարեւոր կէտ մը սրուն
մասին մեղ լուսաբանել մոռցած է անդ-
լիական մեծ թերթը, Ու ցաւալ է ասիկա
Մ. Ս. ԿիրիշճՅԱՆ

ՍՈՒԷՏԻՈՅ

ԴԻԻԵԱԶՆԵՐԳՈՒԹԻԻՆԸ

Դ.

Դ. ՅԱՎԱՏԱՄԱՐՏ

Օգոստոս 15ին, երկու հազարի չափ
թշնամի դիտուողներ, ընկերակցութեամբ
նոյնչափ թուով Արաբներէ, Թուրքներէ
նրէ և Ֆելլաշներէ կազմուած խումբանի
մը, սկսան Նոյ-աղլը և Նիկի-Երուսալէ կող-
մէ կէտերէն և ուրիշ երեք կէտերէ
միանգամայն արշաւել՝ Հայոց կղզիները
զբաւելու նպատակաւ: Նրեք ժամ յետոյ
Թաթար-Ալանիի դիրքերով վայր կուտան
օգնական ուժ ուղղելով, որովհետեւ թշ-
նամին տակաւ այդտեղ կը համարվու-
նուր: Ուստի հայկական միւս զորքերէն
մէկ զանի խումբը հոն զրկուեցան,
զանի որ այդ կերպով միայն կարելի էր
կասեցնել խելայեղ թշնամիին յառաջ-
խաղցումը:

Այս ճակատամարտը յոյժ սոսկալի և
զրեթէ գրեթէ անհաշիւ եղաւ: Կռիւր իրա-
բու հետ վիճելով, իրարու հայոյնով
տեղի կ'առնէին: Այդ պահին Եօզու-
Օլուպի 50 տարեկան արեւել կարծի-
մը, Պեարուս Արամական, չի կ'ընայով հան-
գործել բարբարոս թուրքներու հայո-
յան զինուոր, պատնէյն զուր կը խոյս-
նայ, կը բռնէ իր դէմ զանազան զին-
ուորներէն մէկուն կողմէն, կ'առնէ
անոր մամուլէն ու փամփուշտները, և
երբ զայն կտան ասպալելով կ'ուզէ խո-
ղովել, զինուորը վերջին ճիգի մը
շնորհիւ կը յաջողի փախչել և անհե-
տանալ անտառներուն մէջ: Թուրք զին-
ուորները որպէսզի զերար չի զարնան
կը վախճան հրացան պարպել և մեր
զրկացող ծերունին բոլորովին անյնա-
կերպով պատնէյ կը գտնուայ:

Սովորաբար իրիկուսուն դէմ՝ խիտ մո-
տայն զինուոր տարալի մը անհաւ տեղա-
Հայոց զօրանոցին և ընկալածողին վը-
րայ, այնպէս որ ժողովուրդէն շատերը
անարելի փախան դէպք անտառներուն
խորքին ու հետաւոր կ'ընէին, որովհետեւ
ալ վախճանին հասած կը նկատէին: Նւ-
իրաւ, հայ կուտողներուն իսկ չի գիտցած
խրամէ մը, հինգ հարիւրէ աւելի զին-
ուորներ եղեր և մօտեցեր էին հիւսիս-
ներուն, բայց երբ այն կողմերը գտնուող
խումբ մը կտրեցին յաջողի էին բըռ-
նել անոնց թէպէտ անհաշիւ երկու հայ ա-
ռաջնորդները, անոնք անմիջապէս ետ
փախեր էին՝ ըսնի մը մեռեալ ալ վրայ
տալով: Այդ վատ Հայերը ժամ մը յետոյ
հրացանի բաժնուցան զօրանոցին առջեւ,
ի ներկայութեան ամբողջ ժողովուրդին,
հասկնալու համար թէ ինչ կ'ընայ ը-
լալ մասնին մը վարձատրութիւնը:

Երբ մուտք պատեց արդէն՝ Թա-
թար-Ալանիի պատերազմը ալ աւելի
սաստիկացաւ: Թուրքներուն, մամուլ-
ներուն և չեփորներուն ձայները իրա-
բու խառնուելով զարնուելով միմեք մը
կը յորինէին: Որոշուեցաւ յանգու-
նը զօրքի կազմուած խումբ մը զրկել
թշնամիին ճիւղ կողմերը, որպէսզի մե-
ջերին մոտնելով չուարեցնեն զայն: Այս
ծրարները երբ իրարեւորուեցան, թշնամին
ցրուեցաւ անտառներուն մէջ և կրակը
զարկեցուց:

Այդ օրը թշնամիին առնուեցան չորս
մամուլէր և զանի մը հաղար փամփուշտ,
նոյնպէս փամփուշտի տոպրակներ և
ջուրի ամաններ:

Այս անտառային ճակատամարտին
մէջ հերոսական մահուամբ ինկան հե-
տեւեալները. Խորը-Ալի դիւղայի՝ Նըզ-
րար օղլու Դրիդը, Գոնէն Սըմալը օղ-
լու Վանին, Խաչէր Ազապան, Եօզու-
Օլուպի՝ Դուպը օղլու Դրիդը, Բենէն
օղլու Պետրոս և Ճապար Սարգիս Ստե-
փանեան: Ժանի կերպով վերաբերուե-
ցան հետեւեալները. Եօզու-Օլուպի՝
Մամանա Աւետիս, Ենի փանոս օղլու
Մովսէս, Վազգրի՝ Ճէլլաթ օղլու Վա-
նին, Պըլօթ Պոլոս օղլու Խաչէր, և Պի-
թիսոյի՝ Եօզու-Օլուպի Ներսէս օղլու Ենի-
Այս վերաբերեցին Յն ալ յետոյ մեռան,
որով այս կռիւին մէջ մեռնողներու թի-
ւը հասաւ 9ի:

Տաճիկներուն կորուստն էր 100է ա-
ւելի մեռեալ և 150 վերաւոր:

Դ. ՅԱՎԱՏԱՄԱՐՏ

Յաջորդ ատուան (16 օգոստոս), թշ-
նամին կրկնեց իր յարձակումը: Պատե-
րազմը ոչ մէկ անգամ այս աստիճան
կատարի եղած էր: Փողոքը անդադար
«յառաջ» հրամանը կը փչէին, բայց զին-
ուորները համարձակութիւնը չունէին ի-
րենց դիրքերէն շարժուելու: Կէս օրէն յե-
տոյ էր երբ հայ կուտողները ստիպուե-
ցան բլուրը մը ետ զարնել: Վառնի
թշնամի թշնամիներուն առմբերը չա-
փազանց շատ ծեծեր և կիսովին փլցու-
ցեր էին իրենց պատնէյները: Այս դէպքը
մեծ համարձակութիւն տուաւ թուրք
զինուորներուն, որոնք սկսան մոնզի-
վողով մը յառաջանալ: Թշնամիները
աւելի մօտեցուցին, առմբերը մինչեւ
զօրանոցին առջեւ թախել սկսան, և
հրամանատարին ձայնը շատ մօտէն լըս-
ուեցաւ: «Յառաջ, քա՛լ զաւակներս, ա-
րեւուն մօտը մտնելէն առաջ նուաճե՛ք
կեցողներուն բնակավայրը»:

Մայր յուսահատութիւնը զարնալով
իշաւ և թուր ամպի մը պէս պատեց. ա-
մենուն դէմը, կնճռոտեց զօրք ճակատ-
ները: Ինչ ընելու էր, Հարի եղաւ. «Զո-
րանոցին տեղը փոխել և հոն գտնուած
նազմանիւթն ու ռազմական զօրք պի-
տոյցները հեռացնել. ժողովուրդին մէկ
մասն ալ կէս ժամ հետոս դառնաւ կրի-
մը քաջուեցաւ, վառնի գնդակներուն
տարափը մինչեւ հիւսիսները հասեր էր:

Ժամ մը յետոյ թշնամին Հայոց հին
գիրքերուն վրայէն կ'անցնէր և կ'ընէր
ծորի մը մէջ, ուրիշ ասորի շինուած էին
վերջին՝ պատմէյները, որոնք և
այն Սուէ-ախացի հերոսները կը սպանին
լին, որպէսզի թշնամին առջեւ բաց
կարծէր: Ու իրաւ, ան կուգար յոյժ հա-
մարձակ, հարմարի՛ դաշտը թափօրի մը
պէս ուրախ, կարծելով թէ իր հակառա-
կորդները փախած են սարսափաւոր
վայրկեան մըն ալ, և անա՛ Հայ քաջերը
կրակ բացին: Այն ատեն ծորին մէջէն

ստիկալի վայրատուն մըն էր բարձրա-
ցաւ: Հրամանատար հարիւրապետ Հիւ-
սէյին էֆէնդի, իր ձեռնէ հետ զարնուե-
լով՝ երկուքը մէկ աստիճան էին: Թշնա-
նութեան ներկայացուցիչին հրամանները
շատ խիստ էին այս մասին: Վրաններու
տակ լոյս բնաւ չարիւր վատի, իսկ ան-
նական կերպով պատրաստողները պէտք
է իրենց կրակը վրաններէն երկու մէկը
հետ վառնէ, անաստողներու պատիժը
խիստ ըլլալով, Կարելի եղաւ յաջողնել
լայտեցնելու հարցը, ու թոյլ տրուեցաւ
իւրաքանչիւր վրանի լայտեր մը կա-
խել մէջտեղէն, միայն մտնով մը ըլլա-
լու մէջտեղէն: Ալ հարկ չեմ տեսներ
մոմի ու լայտերի պէտքը չեղել:

Հայերն տեսալը աշտուաններու
նպատակով, յարմար զատուեցաւ: Բնիւր
մէջ փուռ մը շինել տալ: Փանի որ մեր
մէջ հայրենիքի ալ կան կարելի է նը-
ւաղ ծախքով մեր իսկ հացը մենք եփել:
Ասիկա պատճառ կ'ըլլայ թերեւս հացի
քանակն ալ բարձրացնելու:

Առաջնորդարանէն եկած 3600
հերոսիկ մետաղէ դպաններ բաժնեցին:
Մեր զաղթական եղբայրները մինչև հի-
մայ մեծ մասամբ փայտէ դալի վարժուած
ըլլալով, շատերու համար հերոսիկ մետաղէ
դպալ արծաթի արծեքը ունեցաւ: Հիմա
իրենք են որ մեղի հետ կը կրկնեն մեր
յանիկերը, «կամաց-կամաց ամէն ինչ
կարգի կը մտնէ»:

Սկիզբները, յուսահատ
ու խելակորոյս վիճակի մը մէջ, չկրցան
նոյնը խորիւ, բայց այսօր որ օր ըստ
օրէ արագաբար յառաջդիմութիւնը ի-
րենք իսկ կը հաստատեն, համբերող ըլ-
լալու պատրաստակամութիւն կը ցուց-
նեն:

Աստուան պատարագին՝ ջերմեանդ
հաւատացնելու խումբ թաղութիւնէ
մը զատ, զարեք աշակերտները, մանչ
և աղջիկ, իրենց ուսուցչներով կանգ-
նած են կարգով, ինչ որ ներկայներու
թիւը կը կրկնապատկէ և արարողու-
թիւնն ալ աւելի հանդիսաւոր կ'ըն-
ծայէ:

Այսօր այցելեցին Դարիւրի ամե-
րիկեան միսիօնար Տէր և Տիկ. Թոմասը,
ինչպէս նաև Աստուածաշունչի ընկերու-
թեանէն մէկ-երկու հոգի, որոնք ամէն
վրանի զրեթէ հատ մը Ս. Դիրք կամ
Նոր-Կտակարան նուիրեցին, այս մասին
Ս. Առաջնորդէն նախապէս արտօնու-
թիւն առնելու փափկանկատութիւնն ալ
ունենցած ըլլալով: Ցերեկէն վերջ, Ս.
Հաղորդութեան արարողութիւն կատա-
րեցին:

Իրիկուսուն դէմ, հակերով և սըն-
տուկներով նուէրներ եկան կարմիր խաչին,
բայց ալ հարկ չեմ տեսներ ոչ եկանները
յիշատակելու և ոչ ալ դալիքին կամ
պէտքին վրայ խօսելու: Առաջնորդարա-
նի հոլոյս. Ց թուրքի Պաշտօն, Յայտա-
րարութիւնը այլևս ասոր տեղի չի թո-
ղուր: Արդէն, ըստ այդ պաշտօն. յայտա-
րարութեան, ասկից վերջ լրացուած պէտ-
քեր, ինչպէս նաև զեռ պահածները,
կառնաւորապէս պիտի ծառուցուին թեր-
թիւն մէջ: Նւ յետոյ, ինչպէս հակա-«Ա-
րեւոտաններու համադրումն է, Առաջնոր-
դարանի ներկայացուցիչ մը պէտք է
խելքն ու միտքը ամբողջութեամբ իր
գործին նուիրել և ոչ թէ թշնամիներու
թիւններու համար վառնէ իր ժամըրը,
հոգ չէ թէ իր գիրքերուն հանդիստի
պահէն դողցուած և իր պաշտօնէն դուրս
ալ նոյն օգտակար նպատակին ծառայե-
լու գիտնալով գործածուած ժամըրը:
Լին անոնք... Ասիկա ծանր մեղաւ:
չու՛մ մըն է եղեր, ուստի այսօրուէն
սկսեալ այդ մեղքս քուցուելու համար, ցա-
ւով կ'ստիպուիմ յայտարարելու սերելի
ընթերցողներուն թէ ասիկա իմ վերջին
թղթակցութիւնս է:

Պատուաւորութեան զինուորներ
տեղի ունեցաւ այսօր: Արդեւ, շատ
զօրացուցիչ է. հարիւրին իննսունը բըռ-
նած էր, ու ասիկա կը ցուցնէ թէ որ-
քան պէտք ունէին պատուաւոր իր
երեք համաճարակ մը ծաղիկ՝ կորուստ-
ները անտելի պիտի ըլլային:

Քեմըք զայնով վրայ պտուղ մը,
կամ վրաններու առջեւէն անցնող մը,
հիմա չի լսեր սկիզբի բարձրաձայն վի-
ճարարութիւնները, զօգուածութեան դա-
գաւանները և կէս կամ քառորդ հացի հա-
մար իրարու հետ տեղի ունեցած վէճերը:
Ընդհանրապէս տեսակ մը գոհունակու-
թիւն կը մատնեն իրենց դէմքերը: Ա-
ռաջին օրերը զի մը աւելի անհամբեր,
այսօր աւելի խոնարհ, իրենք ալ հետզ-
հետէ կ'երեւան կոր այս նոր կեանքին
պահանջները, մասնաւորապէս որ ամէն ինչ
կարգի մտնելու վրայ է:

Շարք
Ձախաղիկէն մասնաւորապէս՝ եկած
լուսանկարիչ Պ. Եանէն, շահեկան պատկեր-
ներու շարք մը առաւ: Պ. Եանէն աղագ-
սերբար խոստացած է այս լուսանկար-
ներուն շահը կարմիր խաչին տրամա-
ղել ի նպատակ զաղթականներուն Դիտե-
թէ նշխարող մէկէն աւելի համարաւոր
հայ արթիթ լուսանկարիչներ ունի-
րայց կ'երեւան աստուծոյ միայն մտա-
ծող Ձախաղիկի այս պարունն է եղած,
— Վրաններու լուսաւորութեան հանգա-

անոնց տակ կամ մօտը վառարան վառե-
լու հարցը խիստ փափուկ հանգամանք
մը ունենալ կ'երեւայ: Անդ. կատարա-
րութեան ներկայացուցիչին հրամանները
շատ խիստ էին այս մասին: Վրաններու
տակ լոյս բնաւ չարիւր վատի, իսկ ան-
նական կերպով պատրաստողները պէտք
է իրենց կրակը վրաններէն երկու մէկը
հետ վառնէ, անաստողներու պատիժը
խիստ ըլլալով, Կարելի եղաւ յաջողնել
լայտեցնելու հարցը, ու թոյլ տրուեցաւ
իւրաքանչիւր վրանի լայտեր մը կա-
խել մէջտեղէն, միայն մտնով մը ըլլա-
լու մէջտեղէն: Ալ հարկ չեմ տեսներ
մոմի ու լայտերի պէտքը չեղել:

Հայերն տեսալը աշտուաններու
նպատակով, յարմար զատուեցաւ: Բնիւր
մէջ փուռ մը շինել տալ: Փանի որ մեր
մէջ հայրենիքի ալ կան կարելի է նը-
ւաղ ծախքով մեր իսկ հացը մենք եփել:
Ասիկա պատճառ կ'ըլլայ թերեւս հացի
քանակն ալ բարձրացնելու:

Առաջնորդարանէն եկած 3600
հերոսիկ մետաղէ դպաններ բաժնեցին:
Մեր զաղթական եղբայրները մինչև հի-
մայ մեծ մասամբ փայտէ դալի վարժուած
ըլլալով, շատերու համար հերոսիկ մետաղէ
դպալ արծաթի արծեքը ունեցաւ: Հիմա
իրենք են որ մեղի հետ կը կրկնեն մեր
յանիկերը, «կամաց-կամաց ամէն ինչ
կարգի կը մտնէ»:

Սկիզբները, յուսահատ
ու խելակորոյս վիճակի մը մէջ, չկրցան
նոյնը խորիւ, բայց այսօր որ օր ըստ
օրէ արագաբար յառաջդիմութիւնը ի-
րենք իսկ կը հաստատեն, համբերող ըլ-
լալու պատրաստակամութիւն կը ցուց-
նեն:

Աստուան պատարագին՝ ջերմեանդ
հաւատացնելու խումբ թաղութիւնէ
մը զատ, զարեք աշակերտները, մանչ
և աղջիկ, իրենց ուսուցչներով կանգ-
նած են կարգով, ինչ որ ներկայներու
թիւը կը կրկնապատկէ և արարողու-
թիւնն ալ աւելի հանդիսաւոր կ'ըն-
ծայէ:

Այսօր այցելեցին Դարիւրի ամե-
րիկեան միսիօնար Տէր և Տիկ. Թոմասը,
ինչպէս նաև Աստուածաշունչի ընկերու-
թեանէն մէկ-երկու հոգի, որոնք ամէն
վրանի զրեթէ հատ մը Ս. Դիրք կամ
Նոր-Կտակարան նուիրեցին, այս մասին
Ս. Առաջնորդէն նախապէս արտօնու-
թիւն առնելու փափկանկատութիւնն ալ
ունենցած ըլլալով: Ցերեկէն վերջ, Ս.
Հաղորդութեան արարողութիւն կատա-
րեցին:

Իրիկուսուն դէմ, հակերով և սըն-
տուկներով նուէրներ եկան կարմիր խաչին,
բայց ալ հարկ չեմ տեսներ ոչ եկանները
յիշատակելու և ոչ ալ դալիքին կամ
պէտքին վրայ խօսելու: Առաջնորդարա-
նի հոլոյս. Ց թուրքի Պաշտօն, Յայտա-
րարութիւնը այլևս ասոր տեղի չի թո-
ղուր: Արդէն, ըստ այդ պաշտօն. յայտա-
րարութեան, ասկից վերջ լրացուած պէտ-
քեր, ինչպէս նաև զեռ պահածները,
կառնաւորապէս պիտի ծառուցուին թեր-
թիւն մէջ: Նւ յետոյ, ինչպէս հակա-«Ա-
րեւոտաններու համադրումն է, Առաջնոր-
դարանի ներկայացուցիչ մը պէտք է
խելքն ու միտքը ամբողջութեամբ իր
գործին նուիրել և ոչ թէ թշնամիներու
թիւններու համար վառնէ իր ժամըրը,
հոգ չէ թէ իր գիրքերուն հանդիստի
պահէն դողցուած և իր պաշտօնէն դուրս
ալ նոյն օգտակար նպատակին ծառայե-
լու գիտնալով գործածուած ժամըրը:
Լին անոնք... Ասիկա ծանր մեղաւ:
չու՛մ մըն է եղեր, ուստի այսօրուէն
սկսեալ այդ մեղքս քուցուելու համար, ցա-
ւով կ'ստիպուիմ յայտարարելու սերելի
ընթերցողներուն թէ ասիկա իմ վերջին
թղթակցութիւնս է:

Ս. Ե. Տեանի այս մատի մեր պաշ-
տուան խմբագրականը: Աւելցնեմք քի մեր
Բոր-Սահեան թղթակցութիւնները պիտի
չդադրին այս պահաւառ:

Թամբայի Ընթերցարանի գրեւոր
թղթակցութեան Բոր-Սահեան զաղ-
թակցութեան ի նպատակ հանգանակու-
թիւնը վերջ կը գտնէ հետապայ ցանկով,
որու ընդհանուր գումարէն 3700 դր.,
ողջ զրկուած էր ժամանակին Աղգ. Ա.
Առաջնորդարան, իսկ միացեալ 1805 չըր-
բարեցողով այս նպատակաւ տեղս կազ-
մուած Տիկ. Եանի Մասնաւոր մըն հանգա-

նակութեան վրայ, արդեւ ընդ վերջերս
ուղղակի Բոր-Սահեան զրկուեցան 4 սըն-
տուկ 140 կտոր նոր և 315 կտոր քիչ
զործածուած հանդերձեղէն, 150 օխա օ-
ճառ, 100 հատ պաթանիէ և 16 երկու-
ստանակակ անձնոց: Տիկ. Եանի Մասնա-
ւոր մըն նախապէս զրկած էր արդէն և
մտնուկ (մասնաւորապէս 1000 կտոր) ալ
և ալ հանդերձեղէններ, մէկ հակ օճառ,
սահար և ինչ:

Կարծէ այս առթիւ յիշատակելու օ-
տարներու կողմէ ցոյց տրուած աշնու-
ութիւնը, ի մասնաւորապէս օտարադի-
րու զաղթական տիկնանց միութեան՝ որ այս
նպատակաւ կ'ընդհանրեց ժողովի մը մէջ
կոչուած ըրած և դոպագուցիլ արդեւ մը
ստացած էր: Յիշատակութեան արժանի
է նաև Սեօնքու անձնուրութիւնը, ո-
րոնք մինչև իսկ տրամադրեցին իրենց
անձերը՝ փոխել ի փոխ օրն ի օրն ան-
կիներուն հետ չընդգայելու համար:

Ընթերցարանի Դիւանա

ԱՋԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԱՅԻՆ ԵՒ ՀԱՅԻ

Ներգաղթյալ թերթերը արդեն երկուսն հանած էին թուրքերի Գերմանիայի պատմությունը կատարած քառասուն շաբաթների շարքը։ Հայոց սխալմամբ էլ շաբաթը մեկը, Համալսարանի Պատմության օգնականը, որուն էնթերթիկներուն երկար առժամ ապագայի դարձած էր Գերմանիայի, կ'երևի թե իր բաժինն ունեցած է այս սպանությունը և յախճատված կողմակիցություն մեկը, բայց դառնալով և օրագրող մըն ալ՝ երկար առժամ է վեր Գերմանիայի շրջանում կուսակցությունները վարկենքին մին՝ որ յանուն «ճշմարտության» կարգադրանքի և կը բացատրե այս անարդարությունը։ Ահա թե ինչ կը գրե այդ ուղիի տեսարան օրագրողը, կոմս Ռեյնհոլդ, Տեղի թակապարտները իր մեկ յօդուածին մէջ։

«Երբ քուրդ իսլամները հարկ կը հանախան կողմի միջոցներ ձեռն առնել վստահութեամբ անգամ, առեան ծառայի և ապաւորեալ այս արհաւիրքի դիմ, ոչ միայն իրաւունք այլ ևս պատշաճութեամբ ունին արդարեւ ընելու։ Թուրքները կրնայ սպանալ ըլլալ քի Գերմանիայի կապաւորները միտ այն կարծիքին պիտի ըլլայ քի անկախ գործ մըն և որ միայն թուրքի կը վերաբերի»։

Ինչ մեկնութիւն կրնանք աւելցնել այս սոսկալի խօսքերուն վրայ։ Զանոնք հանրային արհամարհանքին զանազան պէտք է ըլլայ։ (Բեռլին)

— Մարտի 16-ին Լոնտոնի թղթերը Հայկական անդր ցաւին մէկ ժամի մասնաւորութիւնները յիշելու համար կ'աւելցնեն։ «Ամենալատարն էր արդեւ մը կը հաղորդէ թէ Միաց. Նահանգացի զինուորային այս մասին ընտրութիւնները ըրած ըլլալով թաւալ պէտքն, այս վերջինը իրեն պատասխանած է թէ ոչինչ պիտի փոխէ իր դրոշմը եղանակին մէջ և թէ Հայկական խնդիրը դիմելու դուրսդանքն աւելի։ ... Հայոց բարեկամ մէկը այս միտքն օրու օրու փոխադրելով ունեցած է Կ. Պոլսոյ Գերմանիայի զինուորային հետ։ Ասիկա այն կարծիքը յայտնած է քի ինչ որ Թուրքերը կ'ընեն հիմա՝ պիտի և արդեւ անոնց ըրած ըլլային»։

— Ուսանողները 1 հոկտ. քուսակները հետեւեալ կը հետադարձեցին «Թաւալ»։

Կիսապատմական կերպով կը ծանուցուի թէ Միաց. Նահանգացի կառավարութիւնը Գերմանիայի անպաշտօն կերպով խնդրած է իր ազդեցութիւնը գործածել ի նպաստ Հայերուն։

Միակ պատմականոր որ ցարդ ստացուած է՝ գերմանիայի պատմական տեղեկագիրք մըն է զոր հաղորդած է Կոմս Պեր-նըթորֆ և որուն համաձայն հայկական խոսքերը մասին հասած լուրերը խիստ չափաւորեցուած են եղեր։ ... Եւ անկախ Սմերթիկան հարաւոր կարծիքը սկսած է փոխել և հաւանական չէ որ Կոմս Պերնըթորֆը հերքումներուն շատ կարեւորութիւն ընծայուի։

Մանուկային կը գրուի մեկ 17 հոկտ. թ. «Տիկին Բ. Պալլադին» հանգանակած հաղաւտողները այսօր կըրկին 1 ստուկով զորուեցան Բոլ-Մարի, ստուկը կը պարուհակէր 250 կտոր կանանց, աղաղակ և արանց նոր ու մաշուր հաղաւտողները, 2 թոփ թիւ, թաղիկներ, գուլպաներ, կոշիկներ, գիրքեր և հանգստեան (հայերէն)։

Նուիրատուներն են՝ Տիկ. Միկուրցեան, Ժաննա Կարպիսեան Կոնստանտնուպոլիս (150 կտոր նոր և արծեղաւոր հաղաւտողներ), Ա. Պատար, Իլիսա Եարրա Եւս. Նկատի Կոնստանտնուպոլիս, յայտարարութիւնը՝ այս 5րդ ստուկով Տիկինը դարեւոցած է հաւաքումը շնորհակալութիւն յայտնելով թուրքի և Երեսմուտը»։

Աղեւ, Հայ Կ. Խայիմ Նուիրաւ են փոխան ծաղկեպսակի՝ Օր. Արշալոյս Դաւարանի մահուան առթիւ։

Տնարք՝ Պէրքեւան կըրք. 100, Խալիկ ձեպեհան 50, Տէր Ասադեհան 50, Օննիկ Խլէմէհան 20։

Նոյնպէս Աղոյ Մանուկեանի մահուան առթիւ Տնար Եւս. Ժամկոչեան 50 զրչ. ողջ նուիրած է։

ԴԻՄԱԴՐԱՍ

ԱՋԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՅԱՆԿ ՍՈՒՍԱՆԻ

Նախապէս հրատարակուած Ա. Ի. Բ. ցանկերը կը ընդունին ճշմարտութիւն։

Խարտուածքն է. 2. Տնարք՝ Մարտի 16-ին 12000, Սեղանի ձորք 11180, Ս. և Ս. Վանեան և որդիք 8000, Փայլակ Տէրութեան տուն 8000, Մ. և Զ. Խաչիկեան կըրք. 3600, Տնարքն Հանդեան 3600, Ասլանեան կըրք. 3000, Գրիգոր Գրիգորեան 2400, Փափաղեան Եւս. Եւս. 2400, Քէշեան կըրք. 2400, Տէրութեան կըրք. 2000, Ստեփան Թարթեհեան 1800, Կարապետ Օհանեան, Յակոբ Ստեփանեան, Ս. Ս. Մէլիքեան, Օ. Պ. Արամ՝ 1200, Սեղանի Սեղանեան 900, Օննիկ Տէրութեան 840, Գեորգ Եւս. Եւս. 800, Գալուստ Խաչատուրեան և որդիք 600, Սեփան Կարապետ 500, Հայկ Տալիեան 360, Գեորգ Տէրքեհեան 340, Հայկ Խաչատուրեան 340, Գեորգ Տէրքեհեան, Փարթիւն Խանեան, Եւս. Եւս. Փափաղեան 240, Եւս. Եւս. Ասադեհան 120։

Օճաւումներն է. Բեքեհեան կըրք. 15000, Գեորգ Տէրքեհեան 3600, Տիկին Սեղանեան 2400, Տնարքն Կարապետեան 2400, Գրիգոր Սալլեհեան 2000, Յովհաննէս Մէլիքեան 1200, Վահրամ Մարտի 1200, Կարապետ Նիկեան 800, Բարսեղ Բարսեղեան 600, Արմենակ Մէլիքեան 400, Սաստուր Տէրքեհեան 300, Հայկ Տալիեան 240, Աստիկ Կարապետեան 240։

Հայճալ՝ Գրիգոր Պոլաճեան 3000, Կարապետ Արտաշէս Կարապետեան 300, Ուրուկալ՝ Արտաշէս Եւս. Եւս. 300, Տնարք՝ Եւս. Եւս. Եւս. 600։

Ողբացիալ Տ. Սուքիս Վանեանի ի կիպոս մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ ճառարարութիւնները եղած են։

Վանեան կըրք. 1000, Սեղանի ձորք 1000, Խաչիկեան կըրք. 600, Պոլսոյ Շահեհան 120, Գեորգ Եւս. Եւս. 800, Գալուստ Տէրքեհեան, Գրիգոր Պոլաճեան, Ս. Ս. Մէլիքեան, Սեփան Եւս. Եւս. Եւս. 600, Քէշեան կըրք. 1000, Եւս. Եւս. Եւս. 1000։

Պատմիկ Օհան Կարապետի մահուան առթիւ (Կարապետի Եւս. Եւս.) փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ ճառարարութիւնները եղած են։

Տնարքն Կարապետեան 100
Նախարար Ա. և Բ. ցանկերու համաձայն Մարտի 16-ին 12000, Սեղանի ձորք 11180, Ս. և Ս. Վանեան և որդիք 8000, Փայլակ Տէրութեան տուն 8000, Մ. և Զ. Խաչիկեան կըրք. 3600, Տնարքն Հանդեան 3600, Ասլանեան կըրք. 3000, Գրիգոր Գրիգորեան 2400, Փափաղեան Եւս. Եւս. 2400, Քէշեան կըրք. 2400, Տէրութեան կըրք. 2000, Ստեփան Թարթեհեան 1800, Կարապետ Օհանեան, Յակոբ Ստեփանեան, Ս. Ս. Մէլիքեան, Օ. Պ. Արամ՝ 1200, Սեղանի Սեղանեան 900, Օննիկ Տէրութեան 840, Գեորգ Եւս. Եւս. 800, Գալուստ Խաչատուրեան և որդիք 600, Սեփան Կարապետ 500, Հայկ Տալիեան 360, Գեորգ Տէրքեհեան 340, Հայկ Խաչատուրեան 340, Գեորգ Տէրքեհեան, Փարթիւն Խանեան, Եւս. Եւս. Փափաղեան 240, Եւս. Եւս. Ասադեհան 120։

Օճաւումներն է. Բեքեհեան կըրք. 15000, Գեորգ Տէրքեհեան 3600, Տիկին Սեղանեան 2400, Տնարքն Կարապետեան 2400, Գրիգոր Սալլեհեան 2000, Յովհաննէս Մէլիքեան 1200, Վահրամ Մարտի 1200, Կարապետ Նիկեան 800, Բարսեղ Բարսեղեան 600, Արմենակ Մէլիքեան 400, Սաստուր Տէրքեհեան 300, Հայկ Տալիեան 240, Աստիկ Կարապետեան 240։

Համագումար՝ 124680
Ի Սպաս Աղեւ, Հայ Կ. Խայիմ 26 մայիս 1915 թուականին Սիմեոնի հաշիւը։

Մուսթ. 9812
Նուէրներ 270
Յայտարարութիւն 1003
11085

Եւս. 800
Տնարքն Եւս. Եւս. 750
Փափաղեան Եւս. Եւս. 505
Չուս հասցի 8860
Չափանշան 170
11085

Բանի մը օր առաջ Աղեւստեանի զինուորական հրահանգներին մէջ հոգին աւանդէր և Պ. Յակոբ Գալուստեան, Հանգուցեալը քննիկ Աղեւստեանի էր, 27 տարեկան, Այնթապի Կեդր. Թուրքիոյ զորեկին մէջ էր չըմանաւ աւարտելու վերջ յաճախած էր նաև Բարեղի իրաւաբանական համալսարանը ուրիշ երկու տարի

առաջ եկած էր Գալուստեան, Աղեւստեան անգլիական բանակին թարգման արձա՛նադրուելով մեկնած էր Տարաւանք, ուրիշ թեթեւօրէն վերադարձուած Աղեւստեան զերեւեալ դարձանակելու համար ու կարճ առժամ նորից մեկնելու պատճառով դառնալով։ Աղեւստեան անգլիական մը զինքը վերադարձուած Աղեւստեանի հետ է, որուն զինուորական հրահանգներին մէջ, չըմանալով առկա ներքին դրոշմը, թեան մը, փակած է ան իր աչքերը։

Գալուստեանի դառն էր Աղեւստեանի կարողութիւնը անուան ընդհանրական սիրտն հատոր մը, Տարաւանքէն առաջին վերադարձին մէկ ժամի անգամներ այցելուած էր մեր խոր զորաւորները և աղեւստեան զորաւորն հոգի մը ապաւորութիւնը թուրքերէն իր երկրորդ վերադարձն ու մահը միայն միայն մահուանակէ մեկ նամակէն որուն մէջ ինքն ալ իր խորին վերջը կը ձեռն առնուր կը յուսանէր դոնէ որ մեր երկրորդին Բարեղի յետոյ կը թափարարէր թերթը, թեպէտ տարբերակի կը գտնենք որ անոր այնչափ մօտ ըլլալով հանգիստ լուր ունեցած չըլլանք ասիկէ, գոնէ ծանօթի մը ներկայութիւնը կընկու համար իր զարկաւորները չուրջը։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒԹԵՐ

Հայկական ամսական

Լոնտոն, 16. — Թիֆլիսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ թուրքերը վանայ կերպին մէջ յարձակողականի սկսան, բայց Ռուսերը վանայ լինի հարաւարող մը զանոնք փախուստի մատնեցին։

Լոնտոն 17. — Կիւմուսէն թէ Ռուսերը պարտութեան մատնեցին թուրքերը վանայ չըմանալին մէջ, համաձայն լինի եղերքը, թուրքերը դէպի արեւմուտք փախան որով յետոյ Ռուսերը անոնց սէկ լմարը օդնայցուցին էլ իր կերպին մէջ։ Մօք։

ԱՍՍՏՐՈ-ԳԵՐՄԱՆ-ՊՈԼԿԱՐ

Ինթերնացիոն Սերիոն ՎԵՐՆԵՐ, 19. — Սերիոնեան արշաւաւորութիւնը հրամանատար Զօր. Սարայ Սերիոնեանի մեկնեցաւ Սերիոն երթալու համար։

Բարեղ, 18. — Կիւմուսէն թէ Սարայ Դանուր ճակատին վրայ կուտող Աւարտագործման ուժերը 14 զօրաբաժիններէ պակաս չեն։ Միւր։

Լոնտոն, 18. — Սերիոնը վաղանաւոր շրջանին մէջ Պուլկարները պաշարել կը փորձեն։ Մօք։

Աթէնք, 19. — Ռեյնհոլդ Կիւմուսէն և չըմանալին մէջ կուտող յամառօրէն կը շարունակուի Սերիոնը կարեւոր թիւով օգնական ուժ ստացան։

Նիշ, 17. — Պէլկարտի և Սամանաւորի ճակատին վրայ կուտող անուր կերպով ուժերն է. Կիւմուսէնը որոնք կ'ուզեն Սերիոն թեւ չըմանալին մէջ յամառօրէն իր մահաբերայի մօտ գտնուած ճակատներուն մէջ քանուցանի Հիւսիսային իր կերպին Աւարտագործման կուտողներու ճանապարհին 25000 մեկնուի և 60000 վերադարձուի կը համարեն։ Սերիոնը իրենք ալ կարեւոր կերպով իրաւունքան, բայց իրենց կորուստները ոչ մէկ կերպով կրնան յաղաւտուիլ յարձակողներու կորուստներուն հետ։ Սերիոնը քաղաքականը հիւսիսի է և Կիւմուսէնը քաղաքականը անյարթելի պիտի գտնան։

Լոնտոն, 16. — Կիւմուսէն թէ Զօր. Մաքսիմիլիան զարմանք յայտնած է Սերիոնը հերոսութեան և իրենց ամբողջութեան տարբերակի զօրութեանը համար։

Լոնտոն, 16. — Նիշէն ու պաշտօնական լուրեր կ'ըսեն թէ Պուլկարները ամենախիստ ուժգինութեամբ կը յարձակն թիւօքի հովիտին բոլոր ճակատին երկայնքին վրայ, Աւարտագործման զինուորներուն միանալու և երկուքի բանակը մահաւոր յայտնուի Ռուսներու ապաստանելու դառն ուրիշ միջոց չարտի ունենալով, Ուրիշ լուրեր կ'ըմանան թէ Պուլկար բոլոր յարձակումները ետ մղուած են։ Սերիոնը յաջողեցան իրաւունքը վճարելու Պուլկարներէն վերադարձուի։

Լոնտոն, 19. — Իտալիա Պուլկարները դէմ պատերազմ յայտարարեց։ Ռ.Նիշ, 17. — Բարեղէն լուր կուտան թէ Իտալիա զարմանք յայտնած պիտի միանայ Սերիոն զարմանքներուն համար, իրաւոր արշաւաւորները և օդաւորները եղանակով մը։ Միւր։

ՅՈՒՍԵՍՆԻ ՄԷՋ
Աթէնք, 19. — Երեսի. Ժողովը

լած էր մեր խոր զորաւորները և աղեւստեան զորաւորն հոգի մը ապաւորութիւնը թուրքերէն իր երկրորդ վերադարձն ու մահը միայն միայն մահուանակէ մեկ նամակէն որուն մէջ ինքն ալ իր խորին վերջը կը ձեռն առնուր կը յուսանէր դոնէ որ մեր երկրորդին Բարեղի յետոյ կը թափարարէր թերթը, թեպէտ տարբերակի կը գտնենք որ անոր այնչափ մօտ ըլլալով հանգիստ լուր ունեցած չըլլանք ասիկէ, գոնէ ծանօթի մը ներկայութիւնը կընկու համար իր զարկաւորները չուրջը։

Լոնտոն, 19. — Երեսի. Ժողովը մէկ Պ. Լոյս ձոր, Պ. Աստիկի սեղ խօսելով, Բասա քի Կաւակիցներուն միջոյ. վիճաբանուելու վրայ են այն միտքները, որոնցով Իսլաւ կրնայ լաւագոյն գործակցիլ, Սերիոն օգնելով կամ հասարակաց դասին միանալով։

ՅՈՒՍԵՍՆԻ ՄՈՒՏ-ԽՈՒՄ
Աթէնք, 19. — Թիպէ 24 ժամ անցաւ յարմարեալ Անգլիոյ և Ռուսիոյ դիւանները Պ. Զախիսի յայտնեցին քի իրենց կառավարութիւնները չեն կրնար ընդունիլ Սերիոնը դառնալով մասին յոնական մեկնութիւնը, բայց միջոյ հիմա ոչինչ լուրեցաւ։

Արեւելեան ամսական

Բեթրոկրատ, 18. — Ռեյնհոլդ Կիւմուսէն մէջ, թշնամոյն բոլոր յարձակումները ևս մղեցին, Երեսիոյ չըմանալին մէջ՝ կերպարներին և Սիւնիքէն լինի մէջտեղ դարձան զինուորներուն ճովի և ետեւի իրերը դարձելով անոնցմէ մաս մը գերե առին։ Ռուսի կերպին մէջ թշնամոյն ճակատը ճեղքելով Տրիպոլիսէն անցանք, Տեղափոխ արեւմտեան կողմի թշնամոյն դիւրեւ դարձան։

Հոմ, 19. — Բեթրոկրատէն անուրուած լուրեր կ'ըմանան թէ Կիւմուսէնը Լիբանի վրայ իրենց զորաւոր զերբերէն զուրս վերադարձ և Կորաբոյի մէջ ալ կատարելապէս պարտուած են։ Մաք։

Արեւմտեան ամսական

Բարեղ, 18. — Ֆրանս. մարտիկները բոլոր ճակատին վրայ խիստ արդիւնաւոր եղան։ Զեկոյց մը կ'ըմանան թէ Ռուսի արեւել. կողմի զարմանալին կը յարձակուին կատարելապէս ևս մղեցին, Նոյնպէս Վերտեհի հիւսիսային կողմը կատարուած շարժումի փորձ մը ետ մղեցին։

Ամսթերսամ, 17. — Բրիտանական իւրաւարտը զարմանք յայտնելով ուժգինութեամբ պէտքեկան եղերքները որմալով լուր մը լուր։

ՊԱՐԻՍԻ ՄԷՋ
Բեթրոկրատ, 18. — (Պաշտ.) Անգլ. ընդոյնները Պալկիկի մէջ 6 գերման փոխարեաններ ընդմեջեցին։

Բօքսեան, 17. — Շուէտական զաւարտութիւնը որոշեց որ Թրալպորի շուէտական իւրաւարտները և Սամիթի (Կիւմուսէն) միջոյ. ճամբորդող նաւերուն ասիկէ վերջ շուէտական թրիլիաններ ընկերակցեցին միջոյ. գերմանական շուէտները ուրիշ ալ գերմանական թրիլիան նաւեր պիտի ընկերակցեն։ Աթէնք։

ՎԵՐՁԻՆ ԺԱՄ

ՄԻՋԵՐԿԱԿԱՆ ԱՆԴՆ. ԶՈՐԱՅ

Գալիսի, 20 (Պաշտ.) — Զօրաւոր Ար. Ս. Ս. Միւր, Միւրիկականի արտաւարտութիւնը հրամանատարութեամբ պատշաճ կողմէն և Ար. Եւս. Համիլթոնի սեղ որ Անգլիա կը գտնայ իր սեղեկադիրը զալու համար։ Միւրիկ Ար. Ս. Ս. Միւրիկ ծանուցաւ, Զօր. Տեղաւոր Ար. Ռ. Բ. Պրալուս անտամայիս պիտի վարէ զօրաց հրամանատարութիւնը։

ՍԵՐԻՈՆԻ ՄԷՋ
Բարեղ, 18. — Նիշէն եկած հեռագիր մը կ'ըմանան քի Պուլկարները Բիւրոյ օրակն մէջ քանի մը զարկ կ'ընէր պատշաճ գիւրեւ գրաւեցին, բայց ուրիշ

բազմաթիւ կիսեւ. վրայ ևս մղեցան։ Աւստ-գերմանացի 6 աղան յարձակեցան Սալ գետին և Պիկար. շուէտ սերակական գիւրեւները վրայ, բայց անկէ անգամ ևս մղեցան շատ ծախ կորուստներով։ Ռ.

Աթէնք, 18. — Պատշաճապէս կը ծանուցուի քի Նիւ-Իսթիկ երկաթուղիի գծին Պուլկար յարձակումները կը շարունակուին։ Վրանիսի մէջ բուն կիւմ. մը կը միտք, բայց Զիպեհի մէջ Պուլկարները օճ ֆուտ ևս։ Գիւրեւս զալաներ անտամայիս վրայ հրամանատարութիւնը ձեռն առած են։ Միւր զօրքերուն բարոյական կորուստ սխալելի է։ Ռ.

ԻՍԼԱՄԻ ՄԱՍՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
Լոնտոն, 19. — Երեսի. Ժողովը մէկ Պ. Լոյս ձոր, Պ. Աստիկի սեղ խօսելով, Բասա քի Կաւակիցներուն միջոյ. վիճաբանուելու վրայ են այն միտքները, որոնցով Իսլաւ կրնայ լաւագոյն գործակցիլ, Սերիոն օգնելով կամ հասարակաց դասին միանալով։

ՅՈՒՍԵՍՆԻ ՄՈՒՏ-ԽՈՒՄ
Աթէնք, 19. — Թիպէ 24 ժամ անցաւ յարմարեալ Անգլիոյ և Ռուսիոյ դիւանները Պ. Զախիսի յայտնեցին քի իրենց կառավարութիւնները չեն կրնար ընդունիլ Սերիոնը դառնալով մասին յոնական մեկնութիւնը, բայց միջոյ հիմա ոչինչ լուրեցաւ։

Արեւելեան ամսական

Բեթրոկրատ, 19 (Պաշտ.) — Ռեյնհոլդ Կիւմուսէն մէջ թեմալի խօսքերը Աս գետին անգլիկ ցեղերին։ Տիպեհի օրակն մէջ երկու յարձակում ևս մղեցին։ Նուրիլիսի հիւսիսային կողմը թեմալի իր դիւրեւ հանգեցին։ Վերին Նիւմիկի վրայ յարձակումը արդէն Տեթրեհի։ Բիւրի հարաւարտը գրաւեցին Սալիքեցին՝ 13 սալա և 500 զինուոր գերի առնելով։ Բօքսիլի երկաթուղիին օրակն մէջ՝ մեր հեծելազօրը յարձակեցաւ և գերի առաւ 30 սալա և 1000 զինուոր։ Կաւակիցները Բօքսիլի և Նուսիլի 800 գերի բռնելով։ Նուսիլի փի առեւթ. Կուլիկովի մասին, 1

